

MOLINS DE REI I EL CENTENARI DELS "FETS DE ¡CU-CUT!"

Francesc Santolaria

L'estudi de la dècada compresa entre el "Desastre del 98" i la Setmana Tràgica de 1909 ha quedat sovint eclipsat per la importància dels dos fets que li servien de marc. També ha estat molt freqüent presentar de manera encadenada, o com les llores disposades per travessar un riu, els episodis de la vida política, social i econòmica d'aquell temps, de manera que es compregués millor l'evolució que portava als fets barcelonins de l'estiu de 1909, al naixement de la Mancomunitat o, fins i tot, a l'inici de la dictadura de Primo de Rivera. No obstant això, molts d'aquells episodis esdevenen decisius per si sols, com és el cas de la victòria electoral catalanista que té lloc el 1901 i que passarà a la posteritat amb el nom dels "Quatre Presidents" o l'esclat electoral de Solidaritat Catalana l'any 1907.

Entremig d'uns i altres crida l'atenció la importància d'una sèrie de fets

que passen a Barcelona l'any 1905 i que provoquen un canvi jurídic fonamental per a la història del país, com és la Llei de jurisdiccions, aprovada l'any següent. Aquells fets giren al voltant de les eleccions municipals de novembre de 1905, de la celebra-

Lluny de respectar-se, els catalanistes i els republicans catalans s'havien dedicat a mirar-se de reüll entre aquell any i 1905, i cada contesa electoral esdevenia una ocasió per a l'enfrontament en campanya o per a la controvèrsia en la interpretació dels resultats.

ció catalanista coneguda com "Banquet de la Victòria", de l'assalt a les seus de les publicacions ¡Cu-Cut! i La Veu de Catalunya per part de l'exèrcit, i de la suspensió de garanties constitucionals, que serví de transició per a l'aprovació de la Llei de jurisdiccions, espoleta alhora del naixement de Solidaritat Catalana.¹

Davant la proximitat del centenari d'aquells episodis, especialment dels conegudíssims "Fets de ¡Cu-Cut!" del 25 de novembre de 1905, volem aprofitar l'ocasió per viatjar al Molins de Rei d'aquells anys, amb la intenció de descobrir com es visqueren aquelles circumstàncies i com es reflectiren en la vida política i social de la vila.

El context

La suposada "regeneració" de l'Estat espanyol d'aquells anys no havia canviat cap estructura anquilosada ni cap tradició corcada. L'exèrcit no havia restituit la glòria perduda el 1898 i, més aviat al contrari, mantenia una imatge de cos ociós i fracassat que no admetia crítiques i que estava disposat a col·laborar,

El setmanari ¡Cu-Cut! ironitza el 16 de novembre sobre la derrota electoral dels republicans del dia 12.

MOLINS DE REI I EL CENTENARI DELS "FETS DE ¡CU-CUT!"

Francesc Santolaria

El sopar.

Las postres.

El Banquet de la Victòria i l'esbatussada entre catalanistes i republicans, segons el punt de vista de la publicació satírica rival de 'Cu-Cut', l'Esquella de la Torratxa (5-1-1906)

57

tant del nou partit Lliga Regionalista), i els republicans, que havien renascut de les cendres per guanyar molts escons en eleccions municipals de final de segle i en les de novembre del mateix 1901.

Lluny de respectar-se, els catalanistes i els republicans catalans s'havien dedicat a mirar-se de reüll entre aquell any i 1905, i cada contesa electoral esdevenia una ocasió per a l'enfrontament en campanya o per a la controvèrsia en la interpretació dels resultats. La major part de crítiques nedava en l'abundància de la simplificació i,

així, els republicans titllaven els catalanistes de col·laboradors implícits del caciquisme, mentre que els regionalistes denunciaven la demagògia espanyolista i "pseudobrera" dels seus rivals no monàrquics.

A la vila, l'opció catalanista majoritària es vinculava a la Lliga i els republicans no perdien mai l'oportunitat de recordar els vincles que tenien els catalanistes més coneguts amb els sectors de tradició liberal, encarnats en persones com Miquel Roca i Rodón.

A més, no tardà a produir-se una divisió interna a cadascuna de les dues tendències: els catalanistes mostraren una fractura evident l'abril de 1904, quan no es posaren d'acord en la manera de rebre, a l'Ajuntament de Barcelona, el rei Alfons XIII. El sector dissident més a l'esquerra s'acabà escindint i, abans de concre-

TESTIMONI
DE LA HISTÒRIA

si calia excedint-se, en la feixuga tasca de censurar les llibertats dels ciutadans, que eren ben escasses en la pràctica. Altres tradicions nefastes —com les manipulacions electorals— o de teatralitat calculada —com els canvis de govern— seguien produint-se sense que el règim del núbil Alfons XIII semblés alterar-se en excés.

A Catalunya, la situació política sí que havia canviat sensiblement. Els blocs "liberal" i "conservador" no tenien el control absolut de la situació, ja que havien vist erosionar el seu domini en eleccions generals o de renovació de les diputacions provincials, mentre que havien passat directament a la derrota en eleccions municipals. Dos grups polítics emergents havien estat els protagonistes del tomb: els catalanistes, que havien obtingut l'esmentada victòria dels "Quatre Presidents" en els comicis generals de setembre de 1901 (i que a continuació es concentraren al vol-

MOLINS DE REI I EL CENTENARI DELS "FETS DE ¡CU-CUT!"

Francesc Santolaria

tar-se políticament, s'uní al voltant d'una nova publicació, *El Poble Català*. Mentre, els sectors republicans seguien fracturats en vessants contradictoris, encara més visibles quan Alejandro Lerroux es postulà a si mateix com a nou líder davant els vells noms del republicanisme, més aviat vinculats al federalisme. La victòria del jove partit Unió Republicana a les eleccions municipals

"Conocidos del pueblo de Molins de Rey los candidatos que presenta la Unión Republicana, y conocidos también los que presentan los contrarios, huelgan los comentarios; el pueblo que los conoce, que los juzgue y que proceda en conveniencia".

de 1903 no amagà del tot la preocupació que hi havia entre sectors del republicanisme català que es malfiaven de Lerroux.

La desunió dels dos blocs acabaria

provocant un efecte pervers, ja que per dissimular la feblesa pròpia, cada partit atacaria cruelment les contradiccions de l'altre, tot esperant que els escindits o els escindibles acabessin per completar la feina destructiva.

El cas de Molins de Rei

A Molins de Rei es vivia ben clarament el reflex d'aquesta situació. El republicanisme comptava amb molts adeptes que havien esdevingut votants fidels i en les eleccions de novembre de 1903 havien guanyat als dos districtes de la vila. Això permeté a Josep Rius i Rosàs mantenir l'Alcaldia entre l'1 de gener de 1902 i el moment en què presenta la seva dimissió, el juliol de 1905, per passar a ser jutge municipal.

204 molinencs també van col·laborar amb els seus vots en les eleccions a Corts de 1905 per fer guanyar a la vila el republicà Josep Lletget, victòria inútil perquè al conjunt del

TESTIMONIS DE LA HISTÒRIA

AL FRONTÓN CONDAL

—¿Qué se celebra aquí, que hay tanta gente?
 —El Banquet de la Victoria.
 —¿De la victoria? Ah, vaya, serán paisanos.

Acudit de Junceda que publica ¡Cu-Cut! el 23 de novembre de 1905. El seu contingut provoca la reacció violenta de la guarnició militar de Barcelona.

Francesc

Imatge actual de l'indret on es trobava la impremta Galve, al carrer Avinyó, primer lloc assaltat per l'exèrcit la nit del 25 de novembre.

grés Autonomista² celebra un míting la segona quinzena de març en què es defensa l'opció d'un catalanisme desvinculat del conservadorisme. No obstant això, a la vila, l'opció catalanista majoritària es vinculava a la Lliga i els republicans no perdien mai l'oportunitat de recordar els vincles que tenien els catalanistes més coneguts amb els sectors de tradició liberal, encarnats en persones com Miquel Roca i Rodón, gran propietari de família liberal que havia estat l'alcalde entre 1899 i 1901³, i que, com a màxima autoritat, havia pres mesures que els republicans vilatans no li perdonarien mai,

amb la prohibició de representar l'obra *Electra* (l'abril de 1900) o l'ordre de suspensió d'una conferència anticlerical, el 1901.

Episodis com aquests acabaren empenyent molts republicans molinencs als braços de Lerroux, malgrat el seu discurs demagògic i de caire espanyolista, ja que les alternatives eren un federalisme dubitatiu o el catalanisme de reflexos retrògrads. A més, l'amistat de Lerroux amb el prestigiós republicà vilatà Bartomeu Bonsoms –i, de retruc, el contacte amb els cercles lerrouxistes de Josep Palet i Riba, *Palet de Rubí*⁴, i del martorellenc Joan Martí, *Xic de la Barraqueta*–, acabà de decantar per al lerrouxisme molts republicans de Molins de Rei, encara que no encaixessin amb el perfil dels fidels de Lerroux que es movien a Barcelona i que ja eren coneguts com a *jóvenes bárbaros*. Contràriament, es prepa-

districte va resultar guanyador el liberal Josep Roig i Bergadà. Malgrat les victòries locals, la vida republicana molinenca no quedà exempta de discussions tendents a l'escissió, de manera que l'any 1905, era evident que hi havia una majoria que seguia les tesis de la Unió Republicana, i, especialment, l'ala que liderava Lerroux, mentre que una minoria es mantenia fidel a les posicions federals, alhora evolució de l'antic Comitè Federal. Els primers tenien el recolzament afegit de la Fraternitat Republicana molinenca, que s'havia fundat l'abril de 1904 seguint el model de les altres "fraternitats" que Lerroux estava fundant a Barcelona i a altres llocs del país.

Pel que feia al catalanisme, Molins de Rei també era un dels llocs on es reflectia l'escissió catalanista que s'havia evidenciat amb la visita reial a Barcelona l'any 1904: l'entitat Pro-

TESTIMONIS
DE LA HISTÒRIA

rava una massa de futurs votants catalanistes que s'allunyarien de la violència verbal lerrouxista i esperarien candidats que no es poguessin relacionar amb el caciquisme.

Les eleccions municipals de 1905 tenien un caire decisiu a Molins de Rei, tant per la rivalitat entre repu-

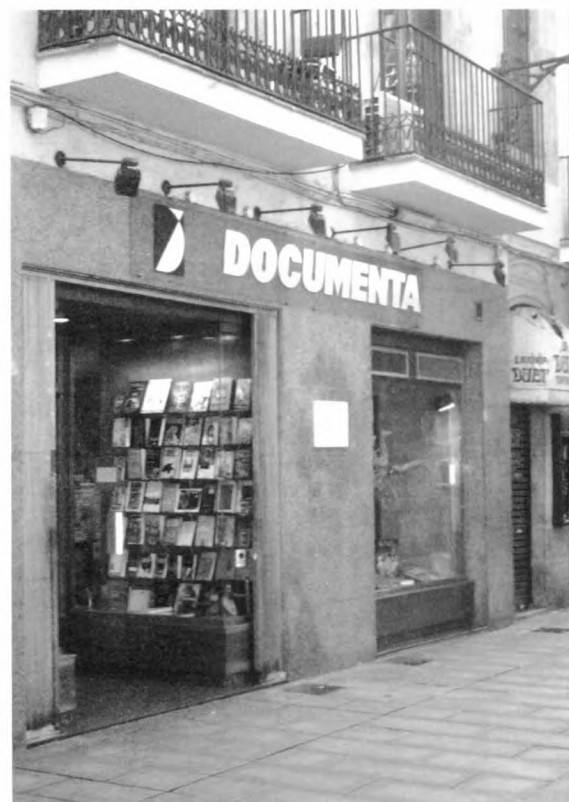
El resultat de les noves decisions és que, en lloc de jutjar els militars que havien violat les lleis, es castiga la ciutadania, s'empresonen periodistes i s'inicia una vigilància contra qualsevol entitat des de la qual es pugui emetre alguna mena de crítica a l'Estat.

blicans i el catalanisme vilatà, com per la desconfiança coneguda entre els mateixos republicans. S'hi afegia, a més, la curiosa situació del consistori molinenc dels darrers anys: les eleccions bianuals servien per renovar la meitat de regidors, de manera que el novembre de 1905 tocava substituir els elegits el 1901, mentre continuaven els nomenats el 1903. Això passava arreu, però el que feia ben curiós el cas de Molins de Rei era que Rius i Rosàs havia estat nomenat alcalde el dia 1 de gener de 1902, quan només era el vuitè regidor en nombre de vots i havent tingut el suport electoral de tan sols 37 veïns. I quan va dimitir, l'estiu de 1905, el va substituir provisionalment Fidel Vila i Amigó, que també havia obtingut 37 escassos vots el 1901. Tot això conferí a les eleccions de 1905 una importància afegida, ja que si els republicans no salvaven la dèbil unió de 1903, podien perdre davant dels catalanistes i aquests els podrien tornar l'hàbil jugada de 1901. A més, Fidel Vila i Amigó es presentava a examen com a cap de llista.

Les eleccions del dotze de novembre de 1905 se celebren en dos espais: la Casa Consistorial, lloc on els 489 convocats de la Secció I poden votar dos candidats, i l'escola de la carretera, preparada per als 339 electors

de la Secció II, que tenen dret a votar un únic nom. D'aquesta manera, el cens de població determinava que el districte més poblat fos decisiu, en aquest cas el districte I, i els partits s'havien de preocupar per presentar-hi dos candidats sòlids.

Aquesta era la situació que es reproduïa arreu i que permetia als partits anar "al copatge", és a dir, presentar els candidats suficients perquè, en cas de ser massivament votats, no permetessin que el rival obtingués cap representant. Era una estratègia que s'utilitzava a les ciutats i als districtes grans, i que afegia encara més controvèrsia a les setmanes de precampanya i campanya electoral, ja que és considerava una manera dissimulada de convertir una votació nominal en una elecció per llistes. Fins i tot els partits que ho intentaven eren tractats de poc elegants pels seus opositors, en pretendre l'arraconament del rival tot impeding-li que el seu primer candidat pogués accedir a la representació.

La llibreria Documenta ocupa avui dia el local, atacat aquella nit, que fou seu de la redacció de ;Cu-Cut!, al carrer Cardenal Casañas.

El primer pis de l'edifici de la Rambla de les Flors, entre la Boqueria i el Palau de la Virreina, fou el darrer lloc assaltat pels militars. Fotografia del temps de la II República cedida per Enric Laguarda.

TESTIMONIS DE LA HISTÒRIA

El consistori de Molins de Rei havia de tenir 10 regidors i, tal com hem vist, a cada elecció s'esqueia renovar-ne la meitat: tres del districte I i dos regidors del districte II. Els cinc regidors que quedaven del consistori anterior eren quatre veïns components del republicanisme local o ben relacionats amb ell (Joan Amigó, Joan Badia, Jaume Casas, Francesc Font) i el propietari Miquel Vilagut⁵, que era considerat "conservador" ni que fos per contraposició als altres. Només un tomb inesperat podia impedir als republicans mantenir el control de l'Ajuntament –no calia ni tan sols el copatge– i només hi havia un dubte real sobre la possibilitat que poguessin ser elegits candidats que en el moment de la constitució del consistori, l'1 de gener, poguessin donar l'alcaldia a algun candidat no del tot lerrouxista.

La campanya no va estar exempta de desqualificacions i els republicans utilitzaren la premsa afí per convocar els seus votants tot denunciant manobres ocultes:

"Conocidos del pueblo de Molins de Rei los candidatos que presenta la Unión Republicana, y conocidos también los que presentan los con-

trarios, huelgan los comentarios; el pueblo que los conoce, que los juzgue y que proceda en conveniencia. Republicanos de Molins de Rei: luchar y vencer es lo que procede, y si los contrarios compran conciencias, a defenderse con arma más nobles y decisivas ¡Viva la Unión Republicana! ¡Vivan los candidatos republicanos!"⁶

El mateix diari, La Publicidad, anunciava un míting a Molins de Rei, al qual no poden assistir els principals candidats de Barcelona perquè tenen, a la vegada, un altre acte al Teatre Comtal de Barcelona. Convocat per Miquel Port, hi parlen Orobitg, Martínez Gras i Garcia del Corral.⁷

Arribat el dia de les eleccions, el 12 de novembre, voten al districte primer 307⁸ persones (59,8%), quatre de les quals només voten un nom, mentre que al districte segon en voten 193 (75,65%). Tot i que el recompte afirma que hi ha 308 votants, l'anàlisi de les actes de vots demostra que

Per tant, els "Fets de ¡Cu-Cut!" havien tingut la conseqüència d'unir, ni que fos per interès, les forces que s'havien enfrontat als carrers de Barcelona tan sols una setmana abans, en sortir del Banquet de la Victòria.

només n'eren 307. A més, en una de les actes de comprovació hi ha un salt en la numeració i apareixen 309 línies. No és possible saber si el ball de xifres va ser intencionat o si s'arribà al nombre de 308 votants perquè era la mitjana aritmètica de la llista correcta (307) i l'errònia (309), i així s'evitava que una instància superior pogués discutir el resultat electoral. Tanmateix, el resultat del recompte oficial és:

	Districte I	Districte II
Fidel Vila i Amigó	164	1
Miquel Port i Vallcorba	163	--
Josep Olivella i Coll	120	--
Onofre Port i Vallcorba	79	--
Antoni Colomé	79	--

MOLINS DE REI I EL CENTENARI DELS "FETS DE ¡CU-CUT!"

Francesc Santolaria

Vicenç Casas i Humet	--	76
Jaume Castellví i Baruta	--	72
Cecilio Martí Esteve	2	44
Joan Capdevila	1	--

El dubte existent ben aviat queda resolt, ja que la majoria dels cinc elegits eren de l'òrbita republicana que es considerava no discordant amb Lerroux (Vila, Port, Olivella i Casas), mentre que el cinquè electe, Castellví, s'havia presentat com a catalanista. En saber-se els resultats de les eleccions, els republicans de Molins de Rei devien sentir-se triomfadors.

Els fets de Barcelona

A diferència de Molins de Rei, a la ciutat de Barcelona els republicans no tingueren tants motius per a la celebració. Necessitaven una victòria ben àmplia per constituir-se en una força de pressió cara al Govern, que a ciutats com Barcelona encara tenia la potestat de nomenar per Reial Ordre l'alcalde i, fins i tot, el primer tinent d'alcalde. Els catalanistes es trobaven en una situació semblant i les eleccions del 12 de novembre s'havien plantejat com una batalla districte a districte, de manera que era vital esgarrapar cada regidor perquè es pogués tombar la majoria que dominés la capital. Si els catalanistes mantenien les dades de 1901, podien considerar-se dominadors de l'Ajuntament (i aconseguir influir l'alcalde "de Reial Ordre"); si els republicans guanyaven i afegien regidors als que es van obtenir el 1903, tindrien una majoria republicana molt còmoda, mai vista a Barcelona per als no "dinàstics".

Els catalanistes decideixen presentar-se només a set districtes i esperen obtenir així els dotze regidors que necessiten per a la victòria relativa. Els republicans, en canvi, presenten candidats arreu per aconseguir vint regidors. Finalment, l'estratègia de la Lliga Regionalista resulta més hàbil, ja que encara que els republi-

cans guanyen en nombre de vots —més de 17.000 contra 12.000 dels catalanistes—, només obtenen 14 regidors, mentre que els catalanistes aconsegueixen els 12 que necessitaven.

L'esclat d'alegria entre els seguidors de la Lliga no es va fer esperar, mentre que els republicans intentaven recordar en la premsa que havien estat els guanyadors del recompte. Ràpidament, els catalanistes van decidir fer un sopar commemoratiu que subratllés el triomf i que servís d'impuls en un moment propici.

Diverses entitats de Molins de Rei responen a la crida ràpidament. El llibret que publica l'organisme organitzador no deixa lloc al dubte i entre les 1.300 entitats estatals que donen suport a la Festa, que consistirà en una desfilada davant dels polítics, hi ha algunes de les més actives de Molins de Rei.

L'àpat es convocà per al dissabte 18 de novembre de 1905, al Frontón Condal del carrer Provença, i seria conegut amb el nom del Banquet de la Victòria.

S'organitzà com un gran acte de recolzament al catalanisme, amb intervenció de corals i una sèrie de brindis que contenien discursos dominats per l'eufòria. Després de sortir del sopar, alguns dels assistents baixen pels carrers de l'Eixample en direcció a l'actual "casc antic" i en arribar prop del local de la Fraternidad —al carrer Balmes, cantonada Gran Via—, s'enfronten violentament a grups de republicans.

L'esbatussada és considerable i es produeixen tota mena de reaccions, inclosa la de la premsa de Madrid, que dona a entendre que l'ordre públic a Barcelona mereix l'exercici de més mà dura. La premsa de Barcelona se centra més en l'anàlisi dels fets i la revista cultural i satírica *¡Cu-Cut!*,⁹ que sortia cada dijous, publica

El mateix lloc, un segle després. Encara s'observa l'acabat diferent de les baranes del primer pis, que foren destrossades per les eines que portaren els soldats la nit dels assalts.

TESTIMONIS
DE LA HISTÒRIA

el dia 23 un número gairebé monogràfic sobre el Banquet de la Victòria i els aldarulls de la nit. Un dels acudits d'aquell número passarà a la història. Dibuixat per Joan Garcia Junceda, ironitza amb el dubte que assalta a un militar ocios davant d'un interlocutor anònim: tots dos es troben davant la porta del Frontó i, en la conversa, l'oficial reconeix que no pot tenir res a veure amb els militars espanyols un banquet on se celebri una victòria.

Dos dies després, la nit del dissabte 25 de novembre de 1905, la guarnició militar de Barcelona es mobilitza per protestar contra el que consideren l'enèsima agressió de ¡Cu-Cut! i del conjunt del catalanisme. La protesta esdevé una autèntica acció armada, consentida per les autoritats provincials, civil i militar, i resulten assaltats els locals on s'imprimia la revista (la impremta Galve, del carrer Avinyó), la redacció del carrer Cardenal Casañas i el pis de la Rambla on es reunien els redactors de *La Veu de Catalunya*. Alguns ciutadans donen suport als militars i altres els escri-

dassen. Els soldats reaccionen violentament contra els crítics i al llarg de la nit tenen lloc persecucions tumultuoses amunt i avall de la Rambla, amb les armes dels militars desembeinades. Desenes de barcelonins resulten ferits de diversa consideració.

L'assalt commociona tot el país, per la violència de la reacció i pel que significa d'alteració de l'ordre. Però les instàncies de poder responen d'una manera ben diferent a la indignació que se sent a Barcelona: l'exèrcit de gairebé tot Espanya dona suport a la guarnició militar aixecada i el poder civil, influït pel militar, decideix suspendre les garanties constitucionals a l'espera d'una actualització de les lleis que impedeixi cap ofensa més contra les essències de la pàtria. El resultat de les noves decisions és que, en lloc de jutjar els militars que havien violat les lleis, es castiga la ciutadania, s'empressonen periodistes i s'inicia una vigilància contra qualsevol entitat des de la qual es pugui emetre alguna mena de crítica a l'Estat. Fins i tot

el president del Govern, Montero Ríos, acabarà dimitint com a resultat de l'intercanvi de pressions, mentre el rei Alfons XIII, que estava preparant el seu casament sumptuós, accepta les propostes dels polítics més conservadors i dels militars més fanàtics.

L'inici de Solidaritat a la vila

La vida política de Molins de Rei, ben connectada amb la de Barcelona, no tardà a expressar-se en relació amb els fets de Barcelona. Així, el dia 20 de novembre, *La Veu de Catalunya* publica una nota de protesta que signa l'Associació Catalanista de Molins de Rei "per la salvatjada de la nit del 18 al 19 de novembre", referint-se a l'enfrontament entre catalanistes i republicans. Com era inevitable, uns i altres es desentenien de l'inici dels aldarulls i acusaven els seus rivals de violents.

Quan s'esdevenen els "Fets de ¡Cu-Cut!", és *La Vanguardia* del 27 de novembre qui informa de l'acció de diverses societats catalanistes de Molins de Rei. Aquestes, tal com havien fet d'altres de Sant Feliu de Llobregat o de Sant Boi, es presentaren l'endemà, dia 26, a la seu barcelonina de la Unió Catalanista per solidaritzar-se amb els vexats i protestar pels fets.

Les sis setmanes transcorregudes entre les eleccions del 12 de novembre i la data de constitució de l'Ajuntament van ser de molta tensió a tot el país, tant per l'extrema vigilància a què se sotmeteren totes les forces no addictes al Govern o als militars, com per la sensació de desconfiança entre tots, inclosos republicans i catalanistes. S'hi afegia el fet, a més, que la major part de diputats i senadors republicans havien estès la mà als seus col·legues catalanistes per evitar la suspensió de garanties i també alguna modificació legal més greu encara, com seria la Llei de jurisdiccions, que ja s'estava redac-

tant en alguns despatxos de Madrid.

Per tant, els "Fets de ¡Cu-Cut!" havien tingut la conseqüència d'unir, ni que fos per interès, les forces que s'havien enfrontat als carrers de Barcelona tan sols una setmana abans, en sortir del Banquet de la Victòria. Republicans i catalanistes es veieren obligats a entendre's contra la Llei de jurisdiccions que es preparava.

En aquest context, i amb les garanties constitucionals suspeses a causa dels fets del 25 de novembre anterior, quedà constituït el nou Ajuntament de Molins de Rei el dia 1 de gener de 1906, amb la següent composició.¹⁰

Alcalde: Fidel Vila i Amigó

Primer tinent d'alcalde: Joan Amigó i Coll

Segon tinent d'alcalde: Francesc Font i Tort

Primer regidor síndic: Miquel Port Vallcorba

Segon regidor síndic: Joan Badia

Regidor primer: Josep Olivella i Coll

Regidor segon: Vicenç Casas i Humet

Regidor tercer: Jaume Casas i Humet

Regidor quart: Jaume Castellví i Baruta

Regidor cinquè: Miquel Vilagut i Cañadell

Les actes dels plens dels quatre primers mesos no reflecteixen la gran activitat política, pràcticament clandestina, que hi hagué a la vila i a tot Catalunya. El temor a expressar-se era tan gran que, fins i tot un any després, el redactor de la revista molinenca *Enllà* ha de recordar els assalts a ¡Cu-Cut! i *La Veu de Catalunya* amb un eufemisme irònic:

«El passat diumenge dia 25 va complir-se un any de la cèlebre "toma" dich, estrena de "Les Garses"».¹¹

Aprovada la Llei de jurisdiccions, el 23 de març de 1906, l'exèrcit respirà tranquil i les forces dinàstiques descansaren de les pressions dels militars, que havien aconseguit l'última quota de control de les llibertats, ja que ara es podria interpretar per la via castrense qualsevol crítica que es considerés ofensiva per a la pàtria. Com a mesura de gràcia, el Govern

decideix restituir les garanties constitucionals a la província de Barcelona. Llavors, els catalanistes i els republicans, que ja havien protagonitzat un acte "solidari" a Girona setmanes abans, aprofiten l'avinentsa per organitzar el gran acte de protesta contra els assalts de novembre, contra la repressió generalitzada i contra la Llei de jurisdiccions. La forma que pren aquest gran acte és una "Festa d'Homenatge" als diputats i senadors de tot l'Estat que s'han oposat a la nova llei, i que l'han retardat al màxim possible amb una pluja d'esmenes. La Festa es convoca per al 20 de maig, a Barcelona, i es demana a totes les entitats i institucions catalanes que hi col·laborin.

Diverses entitats de Molins de Rei responen a la crida ràpidament. El llibret que publica l'organisme organitzador no deixa lloc al dubte i entre les 1.300 entitats estatals que donen suport a la Festa, que consistirà en una desfilada davant dels polítics, hi ha algunes de les més actives de Molins de Rei: el Comitè Republicà Federal, la Societat Coral "La Unió", el Casino Recreatiu i l'Ateneu Lliure.

També hi és a la llista l'Ajuntament de Molins de Rei, que uns dies abans ha debatut en sessió plenària la qüestió de l'adhesió, demanada per la Comissió Organitzadora, que ja utilitza el nom de Solidaritat Catalana. En el Ple del 28 d'abril de 1906 són presents l'alcalde, els dos tinentes d'alcalde, els dos regidors síndics, Castellví, Olivella i els germans Casas. L'acord queda reflectit en l'acta de la sessió en els següents termes:

*"Asimismo se acordó en vista de la invitación que este Ayuntamiento a [sic] tenido del Presidente de la Comisión organizadora de Solidaridad Catalana de adherirse a dicho acto protesta de la ley de jurisdicciones, para lo cual autoriza al Sr. Alcalde para que en nombre de la Corporación oficie a dicho Sr. presidente haciéndolo constar así".*¹²

Les quatre línies criden l'atenció per si mateixes, ja que després de diversos anys de redacció d'actes de caire formal, és la primera referència al context polític. A aquest punt arribava la necessitat de complir l'aspecte burocràtic dels plens i la por que alguna autoritat pogués utilitzar les actes com a prova en processos judicials¹³. Però també a aquest punt va arribar la importància política de l'esdeveniment solidari.

La Festa de l'Homenatge té un èxit mai vist. Les cròniques parlen de més de 200.000 persones que desborden les previsions i omplen no tan sols l'espai habilitat, el Saló de Sant Joan –actual passeig de Lluís Companys–, sinó els carrers adjacents des de l'estació de tren i la plaça de Catalunya.

Aquell acte esdevé el moment de màxima unió entre catalanistes i republicans, encara que ja es comencen a sentir veus "antisolidàries" entre els lerrouxistes, cosa que provoca accions de desconfiança el mateix dia de l'Homenatge, patides entre d'altres pel molinenc Miquel Port, a qui se li prohibeix l'accés a la tribuna en identificar-se com a representant de la Fraternitat Republicana de Molins de Rei.¹⁴ Les divisions a la vila seran molt semblants a les de la resta de Catalunya, de manera que els republicans hauran de prendre partit i mostrar-se com a antisolidaris si volen seguir Lerroux, que finalment sortirà d'Unió Republicana i acabarà fundant el seu propi Partido Radical. Els republicans no lerrouxistes, molts d'ells "federal", s'integraran a Solidaritat Catalana.

Malgrat l'escissió anunciada, al futur del país li espera la conversió de Solidaritat en una força política sense precedents que aplegarà republicans i catalanistes en una aliança que vencerà en les següents eleccions, i s'enfrontarà a les forces dinàstiques i, finalment, al lerrouxisme. El molinenc Miquel Roca i Rodón serà

MOLINS DE REI I EL CENTENARI DELS "FETS DE ¡CU-CUT!"

Francesc Santolaria

candidat de Solidaritat Catalana pel districte de Vilanova-Sant Feliu i cafès com L'Alhambra seran l'escenari de coneguts mítings solidaris, mentre els nuclis lerrouxistes convoquen els seus propis actes. Els fets dels darrers mesos de 1906 i de 1907, incloses les campanyes electorals i el terrorisme, estaven cridats a ser també fonamentals, tant com ho havien estat els esdeveniments de 1905, decisius a Barcelona i reflectits en la polititzada vida de Molins de Rei.

diputats a corts al municipi de Molins de Rei (1896-1906)", dins de Diversos autors, *Aportacions a la Història de Molins de Rei*. P.A.M. Barcelona, 1992.

5 Es respecten les assignacions ideològiques que presentà J.A. Carbonell a *Molins de Rei: vida social...* també mantingudes per TARDÀ i COMA, Joan. *Republicans...*

6 *La Publicidad*, 5 de novembre de 1905.

7 *La Publicidad*, 9 de novembre de 1905.

8 Plec "Eleccions", Arxiu Municipal de Molins de Rei (AMMR).

9 Havia nascut el 1902 i s'havia convertit en el mitjà de difusió humorístic de la Lliga Regionalista, mentre que el diari *La Veu de Catalunya* es mantenia com a òrgan d'expressió a l'ús. Els germans Folch i Torres, vinculats a Molins de Rei, eren col·laboradors importants d'aquells primers anys de *¡Cu-Cut!*.

10 Llibre d'actes de Plens municipals, AMMR.

11 *Enllà*. Núm. 8. Molins de Rei, 30-XI-1906. La nit dels assalts, s'havia estrenat al Teatre Romea l'obra *Les Garses*, d'Ignasi Iglésias. A la sortida, els assistents a la representació es van afegir als aldarulls nocturns per protestar contra l'exèrcit.

12 Llibre d'actes de Plens, AMMR.

13 Setmanes després, el 2 de juny de 1906, tornarà a fer-se esment a fets exteriors a la vida molinenca en expressar-se el condol per l'atemptat que el rei pateix el dia del seu casament a Madrid.

14 Aquesta és la visió que dona el mateix Port en una carta publicada a *El Progreso* (15-VIII-1906), segons esmenta Tardà, J. *Op.cit.*, pàgina 64. També era cert que la Fraternitat de Molins de Rei no figurava a la llista d'entitats que s'havien adherit públicament a l'Homenatge.

Notes

1 Durant l'elaboració del present article, l'autor enllesteix la publicació de l'obra *El Banquet de la Victòria i dels "Fets de ¡Cu-Cut!*, de l'Editorial Meteora.

2 TARDÀ i COMA, Joan. *Republicans i catalanistes al Baix Llobregat a principi del segle xx*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat [P.A.M.]. Barcelona, 1991. Pàgina 61.

3 Esdevé alcalde en produir-se un empat tècnic entre regionalistes i republicans. CARBONELL PORRO, Joan Anton. *Molins de Rei: vida social i política (1868-1936)*. P.A.M. Barcelona, 1991. Pàgines 199-200.

4 Lerroux i Palet de Rubí eren presents, entre d'altres, a la llista d'assistents a l'acte d'inauguració de la Fraternitat Republicana que s'anuncià per al 10 d'abril de 1904. Periòdic *El filtro*, 4-IV-1904, també citat a CAÑELLAS, Cèlia i TORAN, Rosa. "Vigència i crisi del sistema d'alternança de partits: les eleccions de